

märkliga soverskan på Oknö, Karolina Olsson, som föddes 1861 och som somnade julen 1875 för att inte vakna förrän 1908, den 3 april närmare bestämt. Hon erinrade sig ingenting från sjukdomstiden, då hon sov, men däremot hade hon klara minnen av tiden före. Familjen uppgav att hon förtärt två glas mjölk om dagen, tydligen närmast somnambul och inte förrättat naturbehov under dessa 32 år. Jag gissar att psykodynamiskt orienterade bedömare finner en intressant upplysning i att hon i modern haft en lierad som vaktat henne och tagit hand om henne utan att de andra visste precis vad som pågick. Psykiatrer och andra har försökt fastställa tänkbara differentialdiagnoser utan någon större framgång, tycks det mig. Frågan är om hon sov...

Den lilla historien belyser den stora

I övrigt finns flera andra läsbara artiklar, bl a om Ölands sjukvård och medicinska historia av Peter Nilsson samt om en aspekt av infartskanylens historia, av Stig Tjerneld. Den lilla historien kan ofta på ett spännande sätt komplettera och illustrera den stora, vilket denna årsbok i sin helhet visar. •

Medicinbok för sjuksköterskor med förkunskaper

Nils Grefberg, Lars Göran Johansson, red. **Medicinboken. Vård av patienter med invärtes sjukdomar.** 1 148 sidor. Stockholm: Förlaget Hagman AB, 1997. Pris ca 1 000 kr. ISBN 91-87398-27-3.

Recensent: leg läkare Monika Engblom, ST-läkare i allmänmedicin, medlem i SFAMs utbildningsutskott, Järfälla.

Denna över tusen sidor tjocka, vackert blåläila »tegelsten» är i första hand avsedd för sjuksköterskeutbildningen. De 16 huvudkapitlen är skrivna av läkare och sjuksköterskor, alla knutna till Centrallasarettet i Växjö.

En första reflektion är att en nyutbildad sjuksköterska bättre kunde avgöra hur väl »Medicinboken» fyller kraven på att vara en bra lärobok. Någon bok

för kompletta nybörjare är det här hur som helst inte. Utan grundkunskaper i fysiologi, anatomi, farmakologi m m vore det svårt att tillgodogöra sig ett kapitel i taget. Jag skulle önska en tydligare uppdelning i vad som är grundläggande kunskaper och vad som är överkurs.

Heltäckande uppslagsbok

Medicinboken har mer karaktär av uppslagsbok. Som sådan är den utförlig och täcker in det mesta av aktuell klinisk forskning och terapi. Den är genomgående skriven på ett klart och begripligt språk.

Boken är utplagd utifrån ett läkarperspektiv. Den avhandlar ett organsystem i taget och de så kallade omvårdnadsavsnitten, skrivna av sjuksköterskor, känns löst påhängda. Två kapitel i bokens början är anorlunda. Det om medicinsk etik behandlar på ett sympatiskt sätt patientens rätt till valfrihet och omvårdnad i alla skeden och ett huvudkapitel om symtom är trevligt tvärvetenskapligt skrivet.

Svåröverskådliga textmassor

Följande kapitel upplever jag med några undantag som alltför ambitiösa och djuplodande. Textmassorna är svåröverskådliga med för få underrubriker och otillräckliga illustrationer. Här redovisas bl a hela klassifikationssystemet för primära hyperlipoproteinemier och likaså tio undergrupper till akuta leukemier. I kapitlet om akutmedicin finns sex, visserligen trevligt skrivna, sidor om svampförgiftningar. Här återfinns kunskaper som behövs på akutrummet, men bokens format utgör ju ett definitivt hinder för att vara »kokbok i fickan». Dessutom får olika sjukdomstillstånd väldigt olika utrymme. Diabetes får ett eget kapitel på 70 sidor medan alla lungsjukdomar får samsas på 100 sidor. De kapitel som fungerar bäst är ett om allergiska sjukdomar på knappt 20 sidor och ett om mag-tarmkanalens sjukdomar på drygt 60 sidor. Här är texten fint disponerad med många underrubriker, stolpar och illustrativa bilder.

Bristfälligt sakregister

Medicinboken borde alltså främst kunna fungera som uppslagsverk för fler än sjukskö-

terskor men då måste sakregistret bli bättre. Nu har det stora brister. För det första kan man inte slå upp ett vanligt sjukdomstillstånd som hepatit eller uremi. Man måste då leta i innehållsförteckningen och veta att exempelvis hepatit finns under rubriken inflammatoriska leversjukdomar. De gånger man har turen att hitta ett sjukdomstillstånd, till exempel hypertoni, ges 23 olika sidhänvisningar men ingen i fet stil som markerar var tillståndet huvudsakligen beskrivs. Det är ologiskt att perikardit och myokardit återfinns i registret men inte endokardit.

För det andra kan inte heller registret användas för att slå upp en del mer ovanliga tillstånd, symtom eller dylikt. Parozysmal nokturn hematuri finns varken i sakregistret eller i innehållsförteckningen trots att det beskrivs på sidan 414 under egen rubrik. Det finns många snarlika exempel. Vissa mer kuriösa tillstånd såsom gittarriskram och bamburygg går dock att finna! En förhoppning är att registret kan ses över till nästa utgåva. Även bilagan med ordförklaringar har brister. Där kan man slå upp kurativ, sputum och kongestiv men inte inotrop, diures eller obstruktiv. •

Akutmottagningskirurgi på danska

Bent Ebskov, Peter Frandsen, red. **Skadestue kirurgi.** 3 udgave. 320 sidor. Köpenhamn: Munksgaard, 1997. Pris ca 248 dkr. ISBN 87-17-11909-6.

Recensent: docent Åke Andrén-Sandberg, kirurgiska kliniken, Universitetssjukhuset, Lund.

I Sverige finns två välkända böcker om akutmottagningskirurgi, vilka utkommit i reviderade nyutgåvor relativt nyligen, dels Sven Dahlgrens, dels Hans-Inge Petterssons bok. En ny bok om kirurgin på akutmottagningen skall dessutom konkurrera med Peter Rosts »Akutkirurgi» från 1986, den norska »Skadekirurgi» redigerad av A Alho, P Benum och N Langeland från 1990 samt de

stora kursmanualerna till ATLS, som revideras vart fjärde år.

Likvärdiga böcker finns på svenska

När nu den danska boken utkommer i sin tredje, relativt omfattande reviderade upplaga bör den jämföras med i första hand de två tidigaste svenska avseende den lilla kirurgin och de tre andra avseende större och svårare trauma. Det kan då kortfattat konstateras att den danska boken på intet sätt är underlägsen de övriga nämnda men att den inte tillför något ytterligare.

Kapitlen om sårbehandling, ortopedkirurgi, handkirurgi etc är väl uppdaterade och trevligt skrivna och överensstämmer dessutom väl med den beprövade erfarenhet som praktiserar i Sverige 1997, men det finns likartade på svenska.

Utöver de kliniskt-praktiska kapitlen som är allmängiltiga finns flera med mer dansk prägel: »Om lägeligt skadestuearbejde», »skadeforsikring», »patientklagenäven och patientförsikring» etc, vilka är av mindre värde för den svenske akutmottagningsläkaren. Skall man å andra sidan ta fram några kapitel som ofta saknas i svenska akutkirurgiböcker får det bli kapitlen om ögon- och tandskador, vilket talar till den danska bokens fördel.

Bra och aktuell

Sammanfattningsvis rör det sig om en bra och aktuell bok, men jag kommer trots det även i fortsättningen i första hand att rekommendera de svenska, nyutkomna böckerna i ämnet. •

Vad kostar boken?

Det händer att den uppgift om bokpriset som Läkartidningen uppger i recensioner inte stämmer med det pris bokhandeln begär.

Vi har successivt övergått till att ange priset i utgivarlandets valuta, eftersom många faktorer gör att ett omräknat pris lätt blir missvisande. Valutakursen kan variera, bokhandelsn omkostnader likaså.

Vi vill ge våra läsare rådet att kontrollera priset med bokhandeln innan boken beställs. Det händer att kostnaden för en bok blir upp till dubbelt så stor som en direkt omräkning efter valutakursen antyder.